

KMETSKI LIST

Izhaja vsako sredo. Naročnina: letno 30 Din, polletno 15 Din, za inozemstvo letno 50 Din. Inserati po tarifi. Pismenim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Rokopisi se ne vračajo. Plača in toži se v Ljubljani. Uredništvo in uprava je v Ljubljani v Kolodvorski ul. št. 7. Telefon inter. št. 32-59. Račun pri poštni hranilnici št. 14.194.

Mi in konkordat

Izredno vznemirjenje, ki ga je po vsej državi vzbudila zadnja debata o konkordatu v narodni skupščini, nam ukazuje, da tudi slovenski kmetje o tem spregovorimo odkrito in moško besedo.

V poplavi medsebojnih sumničenj, naltolcevanj in očitanj človek skoraj lahko pozabi, za kaj pri tej stvari gre.

Kaj je torej konkordat?

Konkordat je mednarodno veljavna pogodba med kako državo in Vatikanom, ki ugotavlja in urejuje vse odnose med dotično državo in papeško stolico. Kot tak je konkordat vsaki državi, kjer žive državljani rimsko-katoliške veroizpovedi, bolj ali manj potreben, v naših razmerah pa skoraj — nujen. Pomisliti moramo, da je prebivalstvo Jugoslavije versko silno mešano in je zato v globokem interesu države in raznih cerkva, da so odnosi pametno in pošteno urejeni ter zagotovljeno sožitje in sodelovanje v blagor države in v prospah cerkva. Zato so si tudi vse uvidne vlade v Jugoslaviji prizadevale, da bi sklenile s papeško stolico za obe strani častno, sprejemljivo in pravično pogodbo. Bivša vlada si je celo nadela nalogo, da izpelje konkordat, vendar jo je v izvršitvi te naloge prehitel razvoj dogodkov.

Jedro vsake pogodbe

O tem je bilo v narodni skupščini obilo govora. Vlada in opozicija sta bili v ostrem besednem boju in prva stran je očitala drugi, češ: »Kako morete ljudje, ki ste imeli konkordat v svojem programu, zdaj glasovati proti njemu?«

Za človeka, ki gleda brez globljega poznavanja nekritično na to vprašanje, se tu res odpira nesmisel, ki bi ga političen človek ne smel zagrešiti. Enkrat za, drugič proti — to vendar ne gre!

Tako pa se kaže seveda položaj samo — nepoučenim. Slovenski kmetje pa vemo, da je vsaka pogodba — sporazum, kompromis, v katerem vsak izmed pogodbenikov nekaj utrpi, ko popusti v korist drugega. Čim bolj enako je to popuščanje razdeljeno, tem bolj moralna, pravična in trajna je taka pogodba. Kjer pa en pogodbenik prevladuje nad drugim, kjer eden zahteva in si s pogodbo zagotovi ugodnosti in pravice, ki jih s svoje strani drugemu ne nudi, tam je v pogodbo položena kal nejevolje, sporov in trenj, ki prej ali slej utegnejo postati usodna. Jedro vsake pogodbe je torej obojestranska zavest in medsebojno priznanje, da sta si pogodbenika enakovredna.

Kakšen je konkordat

Za tako pogodbo smo bili slovenski kmetje v vsaki vladi in bi tudi kot opozicionalci s

svojimi pleči navdušeno podprli sedanjo ali katerokoli bodočo vlado. Vedno smo namreč naglašali — in tudi danes naglašamo, da smo v načelu za konkordat, za sporazum, za dostojno pogodbo z Vatikanom. Vero smo cenili in cenimo kot globoko, izredno vrednoto v človeškem življenju. Vsi spadamo v široki okvir krščanske kulture, ki je nikjer ne tajimo, ampak jo po svojih močeh pospešujemo. Nikdar pa slovenski kmetje še nismo želeli, da smo brezpogojno za vsako poljubno besedilo konkordata. Če je pogodba častna, podpisemo z obema rokama, če imamo pomisleke, si jemljemo pravico, te pomisleke odločno povedati in jim priboriti veljavo. Pozabiti namreč ne smemo, da je konkordat z Vatikanom kljub temu, da se pogodba sklepa z duhovno vesilom, po svojem značaju in pomenu vendarle

državno-politična pogodba

z najbolj dalekosežnimi političnimi posledicami. Te posledice so tako velike, da marsikje posegajo v naša čisto notranja vprašanja, v katera ne sme dirati nobena sila zunaj naših meja, ker bi s tem dirala v našo — državno suverenost.

Čeprav besedilo konkordata uradno širšim slojem še ni bilo sporočeno, ga na podlagi debate v narodni skupščini tudi kmetje toliko poznamo, da nam vzbujajo resne pomisleke in moramo popolnoma odobravati postopanje tistih naših poslancev, ki so glasovali (ne proti konkordatu, kakor je splošno razširjeno mnenje, ampak) proti besedilu v skupščini predloženega konkordata.

Položaj je v resnici precej drugačen, kakor ga torej vidimo v kriku dnevnih borb.

Nihče ni proti konkordatu

in njega ratifikaciji v sprejemljivi obliki, vsak pošten človek pa je z nami kmeti vred proti takemu besedilu, kakršno je bilo predloženo skupščini in ki po svoji vsebini in duhu ne odgovarja osnovnim načelom sporazumevanja.

Ne bomo se spuščali v podrobnosti, ker — kakor rečeno — besedilo za širše kroge še ni bilo objavljeno. Odločno pa moramo naglasiti, da sedanje besedilo vsebuje nekatere določbe gospodarskega kulturnega in gospodarsko političnega značaja, na katere pod nobenim pogojem ne moremo pristati.

Čisto zmotno je naziranje, da gre tu za boj pravoslavne cerkve proti rimsko-katoliški. Nasprotno, mi smo proti sedanjemu besedilu konkordatne pogodbe kot pošteni katoličani, ker smo prepričani, da bi zavoljo svoje neuravnovešenosti škodovali katoliški cerkvi v

Jugoslaviji, državi in medverskemu miru, ki nam je nujno potreben.

Ze tedaj, ko so naši kmetjski poslanci nastopili proti ločitvi cerkve od države, smo pokazali in dokazali kako visoko in odkrito spoštujemo vero in cerkev. Zato tudi danes odločno in s polno upravičenostjo odklanjamo vsako sumničenje v tem oziru. Naša dolžnost pa je, naglasiti, da moramo z vsemi silami delati na to, da se pri nas ne razvijejo razmere, ki danes pretresajo. Noben pošten in pameten politik pa nam ne sme zameriti, če si pri sklepanju pogodb lastimo pravico — gledati v bodočnost! To ni samo naša pravica, ampak celo naša dolžnost! Če sme v Španiji general Franco kot katolik naglašati, da je za svoja dejanja odgovoren

Bogu in zgodovini

ter nikomur drugemu, potem velja tudi za nas kot vernike iste rimsko katoliške cerkve enaka pravica. Odgovornost dopolnimo samo še v toliko, da mi odgovarjamo tudi narodu in državi. To odgovornost terja od nas naš usodni zemljepisni položaj.

Ali vidite trope naših izseljencev, ki morajo leto za letom zapuščati rodno grudo? Ali vidite naše dninarje in bajtarje, ki si žele koščka zemlje, kamor bi lahko položili svojo glavo? Ali morete tedaj domnevati, da bi mi ob takih razmerah komur koli dovoljevali izkoriščanje naše posesti brez naše kontrole in pristanka? Tega od nas ne zahteva niti sam Bog, ki nam obeta, da »blagor krotkim, ker bodo zemljo posedli«. Mi smo dovolj krotki, zato pa naj si nihče ne lasti pravice, da bi kršil — božjo obljubo!

Ali veste, da je naša kultura sad tisočletnega mučeniškega dela? To kulturo smo znali braniti in ohraniti čisto kljub vsem strahotam, ki so se usipale na nas. To kulturo smo ustvarjali iz lastnih sil. Nikoli ni bila protikrščanska in nikoli si ni nihče lastil pravice absolutnega nadzorstva nad njo. Če smo jo znali oplajati in dvigati v dobah, ko nismo mogli sami odločati o sebi, zakaj naj bi se tej pravici odrekli danes? Kdor ne verjame, da je Slovanstvo, ki je dalo svetu blagovestnike sv. Cirila in Metoda, res krščansko kulturno, ta bo v Slovanih nujno našel v razgovorih na odpor.

Vsiljujejo se nam ostre in kričeče primere, ki jih v interesu stvari same rajši zamolčimo. Vsekakor pa moramo opozoriti na nekatera dejstva:

Zamorcem je Rim brez pomisleka dal »zamorsko Mater božjo«.

Na Kitajskem je Rim dovolil misijonarjem-domačinom sodelovanje pri raznih bi-

stveno nekrščanskih obredih, češ, da je to državna zadeva.

Kar je tem eksotičnim ljudstvom samo po sebi dovoljeno, temu naj se mi kot kristjani odrečemo? Absolutno nadzorstvo nad našim šolstvom, svojevoljno poseganje v naše gospodarstvo, ojnice v naši telesno-vzgojni politiki, to so stvari, ki jih kot kulturni narod v konkordatu ne moremo sprejeti niti priznati. Kdor pa zaradi tega vrže kamen na nas, naj bo prepričan, da bo prej ali slej padel nanj.

Kakšne poslance bomo volili?

Pod takim naslovom je priobčil »Domoljub« z dne 21. julija v števil. 29. svoj članek. Zaradi zanimivosti članka bi bilo potrebno, da bi ga ponatisnili v celoti, vendar pa bomo prikazali vsaj glavno vsebino. Skoraj nemogoče je, da zapiše tak last kaj takega, ker poudarja, da je »kmetško glasilo«. Naravnost predrzno je, da si gospodje od »Katoliškega tiskovnega društva« upajo prinesiti taka navodila v letu 1937. po Kristusovem rojstvu in 19 let po svetovni vojni. V članku daje navodilo kmetom, kakšne poslance naj v bodoče pošljejo v narodno skupščino. Med drugim pravi: »Hrvatje, kakor so Radičeva stranka, si lahko privoščijo, da imajo med svojimi poslanci polovico ali še več svojih kmetov ali drugih uglednih ljudi, ki pa so za parlamentarno delo neporabni. Mi Slovenci si tega radi svoje maloštevilnosti ne moremo privoščiti in je pri nas neobhodno, da je res prav sleherni poslanec ves in popolnoma na svojem mestu, le tako se bomo lahko uveljavili in dosegli tudi uspehe, ki jih ljudstvo pričakuje. Nemogoče pa je na eni strani zahtevati uspehov, na drugi strani pa vsiliti stranki za poslance morda najpoštenejše ljudi in osebno najbolj simpatične veljake iz svojega okraja, ki so morda vzorni župani, tudi prav dobri banski svetniki itd., ki pa pri najboljši volji niso kos zahtevam dela v narodni skupščini in Belgradu sploh.«

Tako »Domoljub« uči svoje kmete. Toda, kakor se izda najbolj rafiniran zločinec v goto-

izrekli smo v prednjem samo nekaj misli in pomislekov. Čeprav ni to poročilo izčrpano, se nam trenutno le zdi zadostno. Slej ko prej namreč tudi mi vztrajamo pri zahtevi, da naj bodo razgovori o tem vprašanju dostojni in naj se sučejo na primerni višini in dostojanstvu.

Kdo jih je potegnil ali pahnil v prah uličnega krika, o tem ne gre sodba nam, ampak zgodovini, ki bo brez dvoma o tem nekoč izgovorila nepristransko besedo.

vih časih, tako se je to rajžo izdal tudi naš »kmetški Domoljub«.

Prav jasno je namignil, da naj kmet in delavec prav nič ne premissljata, katere poslance naj pošljejo v Belgrad, pač da imajo gospodje od Katoliške akcije to že vse poskrbljeno in pripravljeno. V števil. 30. »Domoljuba« pa pravi, da naj volivci pri bodočih volitvah niti malo ne skušajo vsiliti kakega magari najbolj priljubljene človeka, ker to je zadeva stranke JRZ, ki zahteva disciplino. Ti kmet si po mnenju »Domoljuba« zato tu, da glasuješ, plačuješ davke in molčiš. Vse drugo bodo gospodje opravili. Za poslance pa so pripravljene gospodje z maziljenimi rokami in gospodje z »dr.« naslovi. Kaj boš ti kmet, kaj ti delavec, ti se ne razumeš na take stvari, ti ne razumeš sklepati poznanstva in zveze po Belgradu, kakor to zahteva od poslanca »Domoljub«. Poznanstva in zveze so v časih pregrešne, toda to je le za gospode, kmet pa je prepošten.

Kmeta in delavca bodo zastopali sijajno tisti gospodje, ki še nikdar niso imeli žulja na rokah in ki lažje pridobivajo medalje in razna odlikovanja kakor mi žulje na rokah. Gospodarska kriza pa bo takoj rešena, toda ne za nas, marveč le za dotične gospode.

Res, kako krasne ideje imajo gospodje pri Katol. tiskovnem društvu. Le kaj poreče nato »Kmetška zveza«? Ali se bo mogla osvoboditi takih kmetških prijateljev? **Tomaž.**

Zadružništvo na Švedskem

Pri nas je bil pravkar sprejet novi zadružni zakon. Ob tej priliki bo naše čitatelje brez dvoma zanimalo, če si ogledamo zadružništvo nekaterih naprednih narodov in se iz njega tudi zase in svoj narod naučimo marsikaj koristnega.

Švedska ima izmed vseh severnih držav najbolj napredno zadružništvo. Razvoj švedske od poljedelske pokrajine v moderno industrijsko državo se je začel okoli leta 1860., ko je moderna industrija začela izkoriščati obširne švedske gozdove. To je bil tudi pojav, ki je omogočil razvoj švedskega zadružništva.

Prva švedska konzumna zadruga je bila ustanovljena leta 1867. Proti koncu osemdesetih let se je dvignilo njih število na 400! Bile so to v glavnem male vaške zadruge. Socialno demokratsko politično gibanje, ki je nastajalo v tej dobi, je zmanjšalo zanimanje delovnega ljudstva za zadrugarstvo. V začetku leta 1890. opažamo znatno upadanje zadrugarstva. Šele l. 1899. se je razvoj zadružništva dvignil toliko, da je bilo mogoče ustanoviti centralno organizacijo — Zadružno zvezo (s švedsko kratico K. F.).

Skrajna je bila ta centrala v glavnem pisarna za propagando in pouk in prav do leta 1904. ni imela velikih prodajalen. Pač pa je razvoj K. F. (zadružne zveze) nenavadno napredoval po svetovni vojni in danes je ta centrala ena najvažnejših v vsej Švedski.

Švedsko zadružništvo si je pridobilo svetovni sloves s svojo uspešno borbo proti monopolnim sindikatom. Vedno večja aktivnost centralne organizacije je morala pripeljati do

borbe z malimi trgovci. Zveza malih trgovcev, ki je vodila propagando proti zadrugam, se je spustila v to borbo. Njeno prizadevanje je šlo v prvi vrsti za to, da ustanovi zasebne velike trgovine in vzpostavi trgovske stike z zadrugami. Plod te borbe je bil, da je Zveza tovarnen za margarin (umetno maslo) odrekla l. 1909. zadružni centrali trgovsko koncesijo za svoje izdelke. Malo za tem je K. F. dosegla znaten uspeh s tem, da je sama ustanovila malo tovarno za izdelavo margarina in z lastno produkcijo krila potrebe svojega članstva. Margarinski kartel je skušal s konkurenco uničiti novo tovarno zadružne centrale, uspeh pa je bil vprav nasproten. Že l. 1911. je bil kartel razpuščen! Leta 1921. je K. F. zgradila novo moderno tovarno v Norkjepingu, ki je še danes največja na Švedskem. Njena letna proizvodnja dosega 15 milijonov kilogramov, kar pomeni 30 odstotkov celotne margarinske proizvodnje v državi.

Pred svetovno vojno se je K. F. v prvi vrsti borila proti prevladovanju zasebne trgovine na drobno. Kasneje je zadružna centrala sama jela naskakovati monopole. Da bi zrušila moč Mlinarske zveze, je l. 1922. kupila v Štokholmu veliki mlin »Krona«, ki je zavzel vodilno mesto in odredil ceno mlinskih proizvodov. Nato se je mlinska industrija neverjetno razvila in razširila. Leta 1926. je K. F. kupila večino delnic velike tovarne za krtače v Gislavedu in je občutno znižala cene krtač za snaženje čevljev. Kasneje je kupila še drugo veliko tovarno za krtače. Omeniti je treba, da je 80 odstotkov čistega dobička teh

tovaren šlo dolgo časa za financiranje znanstvenega raziskovanja na tem delavnem področju.

V zadnjem času se je zadružništvo silno razmahnilo med industrijskim prebivalstvom. Vprav industrijsko prebivalstvo je sistematično podpiralo zadružništvo, a kasneje se je tudi kmetško prebivalstvo v velikem obsegu jelo udejstvovati v zadružništvu.

Zadnja gospodarska kriza je na švedsko zadružništvo še bolj slabo vplivala kakor drugod po severnih državah. Ker pa je trgovska organizacija zdrava, je bilo mogoče ohraniti kupno moč delovnih slojev. — Demokratiški ustroj zadrug je ostal nedotaknjen in je zagotovljen tudi za bodočnost. Na podlagi vsega tega lahko rečemo, da ima danes švedsko zadružništvo vseskozi krepek položaj v gospodarskem življenju države. Zdravi finančni temelji bodo ta položaj brez dvoma trajno ohranili zadružništvu.

(Podatki so posneti po »The International Observer«, Kopenhagen.)

130letnica kmetške vojske v Sremu

Letos bodo obhajali kmetje sremskih ravnin 130letnico velike kmetške ustaje, ki so jo uprizorili proti bogatašem iz Iloka, Rume in sosednjih mest. Bogataši so v tisti dobi položne kmete strašno izkoriščali, mučili, zapirali in pobijali. Spomladi leta 1807. je priklopela kmetška jeza do vrhunca. Kmetje so se odločili, da si pribore pravico s silo. Izbrali so si voditelja, kmeta Teodora Avramovića, po domače Ticana, radi česar se tudi imenuje ta vstaja »Ticanova buna«. Kot star vojak je bil Avramović najbolj primeren za tako mesto in kmetje so mu tudi neomejeno zaupali.

Soglasno je bil izvoljen za »kneza« vstaške vojske. Ko so vstaši preko Jaske prišli v Vrdnik, se jim je tam priključilo mnogo nezadovoljnega ljudstva iz vasi od Indije do Erdevika. Nekatera veleposestva so uporniki zasedli, ker so se valpeti in biriči v svoji slabi vesti poskrili in razbežali na vse strani, ko pa so pri vasi Binguli trčili ob vojaštvo, je bila vstaja kmalu v krvi zadušena. Na bojišču je obležalo tudi 12 voditeljev vstašev. Tican pa je z nekaterimi zbežal v gozdove, a so ga kmalu zajeli in v Vukovarju usmrtili. Vstaja pa je vendarle ostrušila okrutne veleposestnike in biriči s kmeti niso več tako kruto ravnali.

Letošnja 130. obletnica bo učvrstila v kmetškem življu samozavest in vero v končno zmago nad krivico in nasiljem, ki morata izginiti s sveta.

Trgovina z Italijo

Italija nam je odobrila za naš izvoz tjakaj posebne preferencialne, ki so jih dosedaj po rimskih protokolih uživali le Avstrija in Ogrska. Za te preferencialne pa smo mi dovolili Italiji znižanje nekaterih postavk v naši uvozni carinski tarifi in pa 2500 vagonov pšenice in 3000 vagonov koruze potom kliringa. Skupna vrednost preferencialov, ki pa ne obsegajo vse predmete, za katere smo dobili povečane kontingente, znaša 30 milij. din letno. Če upoštevamo približno vrednost preferencialnih produktov, potem bi preferencial znašal povprečno 6,5% od cene teh produktov. V nekaterih primerih pa dosega preferencial celo 10% vrednost posameznih produktov.

Ko prečitata Kmetški list, dajte ga lepo v žep in pokažite ga sosedu. Opozorite ga na važnejše članke, ki so pisani v duhu kmetškega pokreta. Ne bo vam treba tega ponoviti trikrat, pa boste imeli pridobljenega novega naročnika za prihodnje leto.

Šiba božja tepe

V nedeljo 1. avgusta t. l. proti večeru se je utrgal oblak nad vasmi in širom znanimi vinskimi goricami Dolenjske od Kostanjevice do Pirošce. Po komaj polurnem deževanju je prihrupela ogromna množina blatne vode po Sušici, ki teče od Vrbja, Dola, Šutne skozi Sv. Križ, kjer se izliva v reko Krko. Večina prebivalstva se je že spravila k počitku, ne sluteč smrtne nevarnosti, ko je nenadoma z groznim truščem, prinašajoč s seboj kamenje in tramovje, udrila voda v stanovanja in hleve. S težavo so si nekateri rešili komaj golo življenje in živino, medtem ko je drugim odneslo in poginilo veliko prašičev, perutnine in živine. Mnogo je bilo slučajev, kjer je bila živina do glave celo noč v vodi. Tudi se je dogodil slučaj, kjer je odplavilo lesen hlev s kravami ter so istega okrog 600 metrov daleč s še živimi kravami rešili, medtem ko je tele že poginilo. V Sv. Križu je bilo nad dve tretjini vasi pod vodo, kjer je odneslo nad 20 poslopj, nešteto kmetijskega orodja, vso krmo in slamo ter tudi še neomlateno žito iz kozolcev, poškodovano pa hiše, pohištvo, vrlove in podrlo ter odneslo 6 mostov. Skratka uničeno je vse, ker so polja in vrtovi po nekaterih krajih ob zemljo, drugje pa s kamenjem obsuti. Grozno je razdejanje v vasi Šutna, kjer je voda odnesla 2 mosta, ki sta bila komaj pred 2 leti narejena ter je oporno zidovje v močnem stavu prelomilo. Podrlo je tudi zidano hišo Terezije Hribar, ki je celo spala v hiši, ko je že vogal podiral. Odplavalo je tudi gospodarsko poslopje. Veliko škodo trpe tudi posestniki Barbiči in Anton Kvirič, bivši župan. Voda mu je opustošila gospodarska poslopja, vrtove, njive in

travnike, ravno tako tudi mlin Peterčiča. Strašen je pogled na vas Dol, ki leži v obnožju znanе vinske gorice Bočje. Vas ima kotlinasto lego, vsled tega je uničeno vse polje. Velika škoda je povzročena vinogradom, katere so plazovi strahovito razdejali. So posestniki, katerih vinogradi so spremenjeni v plazove in le tu in tam ležeči kol in polomljena trta priča o vinogradu. Niti ni bilo prizanešeno gozdovom, ker je tudi tam voda izrgala plazove, da leže velika drevesa križem. V Dolu je odplavilo posestniku Al. Strgarju novi kozolec, napolnjen s krmo in vsem gospodarskim orodjem, tam pa kjer je stal kozolec, je nastala nova struga. Posestniku Hribarju Antonu je odneslo kozolec. Silno je prizadet Franc Strgar, kateremu je odneslo mlin in stanovanjsko hišo ter stavbišče tako opustošilo, da ni sledu o kdaj obstoječem poslopju. Veliko škodo trpi mlinar Franc Kodrič, kateremu je odneslo vse gospodarsko poslopje, nekaj prašičev in nad 100 glav perutnine. Zelo je opustošen mlin, kakor tudi celo stavbišče. Tudi v Dolu je odneslo mostove, popolnoma razdejalo pota, tako, da je vsak vozni promet izključen. Ljudje in živina so ob živež. Kar je bilo stare zaloge, je pošla, pridelek na njivah pa je uničen. Ni samo en slučaj, ko nima ne živina ne ljudje kaj jesti. Potrebna je nujna pomoč. Neobhodno je treba popraviti pota in mostove, kajti brez njih in brez denarja je gospodarstvo uničeno. Prosi se dobra srca in vse merodajne činitelje, naj nemudoma ukrenejo potrebno, da se vsaj delno odpomore težko prizadetemu prebivalstvu.

Prizadeti.

Doma in drugod

Konkordat

Ki ga je narodna skupščina sprejela z majhno večino 37 glasov in sedaj čaka, da bo predložen še senatu, je še vedno predmet, o katerem piše in razpravlja domače in tuje časopise.

Glasila katoliške akcije od »Domoljubac«, »Slov. Gospodarjac« do »Slovenec« in v enaki meri tudi njegova pisana mednarodna družba se zaganja v napredne in nacionalne Jugoslovane ter jim podtikajo protiverske namene v njihovi borbi zoper besedilo sedanjega konkordata.

Mi smo na tem mestu že nekajkrat poudarili, da nima konkordat z vero prav nobenega opravka in da se z njim ne urejajo vprašanja verskih obredov in verskih resnic, temveč čisto gospodarska in organizacijska vprašanja rimsko-katoliške cerkve. Gre za to, da se uzakonijo dajatve, prispevki, če hočete davki, ki jih bo moral naš narod plačevati rimsko-katoliški cerkvi.

V konkordatu se določa prepis na cerkev okrog 20.000 (dvajset tisoč) hektarjev državnega posestva v Sloveniji, ki ga sedaj upravlja »Direkcija za gozdove« v Ljubljani in ki ga je pred 150 leti odvezel cesar Jožef II. brezposelnim samostanom.

Odvzeta posestva je združil pod imenom »Verski zaklad«, jih izročil državni upravi, a iz njihovih dohodkov podpiral rimokatoliško duhovščino.

Sedanji avstrijski konkordat se posestev »verskega zaklada« ni dotaknil in so ostala še naprej državna imovina. Jugoslovanski konkordat pa izroča vse premoženje verskega zaklada cerkvi in nič ne upošteva tega pri vsakoletnih denarnih prispevkih, ki jih dobiva cerkev iz naših proračunov.

Denar in posestva pa niso vera. To niso verske resnice in ne verski obredi. Davki so krvavi žulji našega kmeta, delavca in obrtnika, davki so naporno delo od ranega jutra do poznega večera. In o vseh davkih, o vseh dajatvah ima narod pravico odločati in nadzirati. Le pri cer-

kvenih davkih teh pravic nima. Konkordat mu nalaga same dolžnosti in nobenih pravic. Konkordat pozna samo besedo »daj« in ničesar drugega.

Napredni in nacionalni Slovenci pa vemo, da se ves ta denar obrača zoper njih, da se jih preganja, uničuje in tepta zato, ker pošteno odrajtavajo biro in cerkvene davke. Kajti cerkve se je polastila politična stranka, ki jo zlorablja v dnevni politični borbi in v imenu vere preganja sovornike iste cerkve.

Napreden slovenski kmet gleda tudi s tega stališča konkordat in ne razume, zakaj bi moral z obveznimi davki podpirati svojega političnega nasprotnika.

Zemljoradniki

so razbiti na več grup, in sprti med seboj. Od časa do časa se pojavi misel združitve vseh njihovih grup, toda do danes so se še vsi taki poskusi ponesrečili.

Preteklo nedeljo se je vršilo v Zg. Milanovcu večje zemljoradniško zborovanje, ki naj bi imelo namen pospešiti zблиžanje in ujedinjenje vseh zemljoradniških skupin. Na zborovanje je bil povabljen tudi narodni poslanec Voja Lazič, nekdanji predsednik Saveza zemljoradnikov. G. Lazič se vabilu ni odzval. Zbor pa je sklenil protestirati proti zopetnemu sprejemu g. Voje Laziča v stranko.

Kmetska razcepljenost med srbskimi kmeti bo še trajala na škodo vsega kmetskega stanu.

Obsodba

V ponedeljek, 9. t. m. se je vršila v Ljubljani razprava pred prizivnim sodiščem proti g. Antonu Kuku iz Slov. Konjice, ki je bil obtožen napada na g. Cirila Žagarja, tajnika sreske organizacije JNS ob priliki obč. volitev.

G. Anton Kuk je bil med tem izvoljen tudi za svetnika ljubljanske kmetijske zbornice na priporočilo g. arhidijakona iz Konjice.

Anton Kuk je bil v ponedeljek obsojen na dva in pol meseca nepogojnega strogega zapora

ter v plačilo vseh stroškov kazenskega postopanja in izvršitve kazni. Cirilu Žagarju mora plačati skupno 2470 din, Fr. Bertonclju 500 din in OUZD v Celju 753 din.

»Slovenec« je pred nekaj dnevi napisal takole spričevalo o vzgoji »katoliških« slovenskih fantov:

»Sicer pa ves svet ve, da naša katoliška mladina še nikoli ni izvršila nobenega političnega zločina, ker hodi v šolo katoliške vernosti, vesti in morale, dočim jugoslovanski unitaristični integralni nacionalizem odkrito uči nasilje in se ne boji nobenih sredstev v izvajanju tega svojega programa, za kar imamo v Sloveniji in po vsej državi brezštevilne dokaze.

Kmetijska zbornica

v Splitu je imela nedavno sejo, na kateri so izvoliličasno predsedstvo in sprejeli nato sklep, da zbornica sploh ne bo delala. S takim sklepom je zaključila svoje kratko zasedanje splitska kmetijska zbornica. Sličen sklep je napravila že preje tudi kmetijska zbornica v Zagrebu.

Zveza slov. agrarnih interesentov

sklicuje svoj redni letni občni zbor za nedeljo 15. avgusta ob 10. uri dop. v dvorani Kmetijske družbe v Ljubljani.

Pol milijona podpore

Strahovita neurja so po Sloveniji povzročila ogromno škodo, ki presega večmilijonske zneske.

Za podporo vsem krajem skupno (ne morda samo Sloveniji), ki so bili po vsej državi prizadeti po letošnjih vremenskih neugodah, je ministrski svet dovolil ministru za socialno politiko za podporo krajem, ki so bili prizadeti od toče in neviht, 500.000 dinarjev.

Notranjski javnosti!

Slavnostno odkritje spomenika blagopokojnemu kralju Aleksandru I. Ujedinitelju na Rakeku se vrši nepreklicno dne 5. septembra t. l. Vsled tega prosimo vsa društva in organizacije, da na ta dan ne prirejajo ničesar, temveč čakajo na povabilo podpisanega odbora za na Rakek, da v slogi počastimo spomin Velikega Kralja.

Odbor za postavitve spomenika viteškemu kralju Aleksandru I. Ujedinitelju na Rakeku.

„Bratje krščanske ljubezni“

Tako se na Westfalskem imenujejo menihi, ki so jim bili izročeni v oskrbo slaboumni bolniki. Ti čudni bratje pa so morali pred sodišča, ker so se — pregreševali nad temi res usmiljenja in pomilovanja vrednimi bolniki.

Tekom razprave se je tudi izkazalo, da so nekateri bratje krščanske ljubezni naravnost nečloveško pretepavali slaboumne bolnike in jih mučili na vse mogoče načine. Sodišče je izreklo nad njimi celo vrsto hudih kazni.

Z npravstvenimi procesi proti raznim katoliškim redovnikom in duhovnikom v Nemčiji brezobzirno nadaljujejo. Pred sodiščem v Koblenca so se morali do sedaj zagovarjati frančiškani, usmiljeni bratje in pa cistercijanci. Sedaj je ministrstvo prosvete zaprlo katoliško zasebno srednjo šolo v Frerenu, ker se je izkazalo, da so se nad srednješolci izpozabljali razni posvečeni in laični katoliški vzgojitelji.

V Dortmundu je prevzela država v svojo upravo tamošnjo bolnico usmiljenih bratov, ker je večina strežnikov usmiljenih bratov obsojena v npravstvenih procesih.

Kmet, ki se zaveda svoje moči, ki ve, kaj pomeni zanj lasten dobro urejovan tedi, ta ve tudi to, da je treba naračunljivo pravočasno plačati in pridobivati listu novih naročnikov.

Velike konjske dirke

na zgodovinskem Krškem polju dne 22. avgusta 1937.

Spored:

- I. dirka: enovprežna za 2 in 3 letne konje. Proga 1800 m.
 II. Zagrebška jahalna galopna dirka brez zaprek in brez izenačenja teže. Proga 1800 m.
 III. dirka: za 4 letne in starejše toplokrvne konje. Proga 2700 m.
 IV. dirka: za ameriške dirkače domače reje. Proga 2700 m.
 V. dirka: dvovprežna za toplokrvne konje. Proga 1800 m.
 VI. dirka: jahalna in galopna dirka brez zaprek in brez izenačenja teže. Proga 1800 m.
 VII. dirka: jahalna galopna dirka z zaprekami. Proga 2700 m.

Po končanih konjskih dirkah se vrše kolesarske dirke:

1. športna z dirkalnimi kolesi. 2. kmetška s torpedo kolesi. 3. polževa dirka.

Prijave za dirke je poslati najpozneje do 19. avgusta 1937 na naslov: Anton Gliha, Krško. Prijavnina za vsakega konja din 20.—. Za event. nesreče na dirkališču ne prevzame odbor nikake odgovornosti.

Po končani dirki se vrši velika ljudska veselica, na krškem polju v nalašč za to postavljenih, razsvetljenih paviljonih. Za okusna jedila, dobro pijačo, vsestransko razvedrilo in točno potrežbo je poskrbljeno.

Sodeluje krška gasilska godba. Vozovi, avtobusi in avtotaksi vozijo ta dan na krško polje po izjemno nizkih cenah.

»Dirkalno in jahalno društvo« v Krškem.

Kaj se godi po svetu

Čeprav vlada v Evropi že dolgo časa silna napetost, nas razvoj dogodkov v zadnjem času opravičuje, da smemo s precejšnjo verjetnostjo reči:

»Vojne še ne bo«

Vsaj nekaj let Evropa kljub vsemu rožljanju z orožjem ne more misliti na vojno. To nam namreč zgovorno priča potek državljanske vojne v Španiji in vse, kar se pleče okrog nje.

Kakor je našim čitateljem itak znano, se je Evropa po svojih velesilah koj ob izbruhu španskih homatij razdelila v dva tabora. Nemčija in

malo mar fašizma in boljševizma, ampak poznajo samo — denar in iz njega izvirajočo oblast.

Kljub vsej govorniški navlaki zato danes ves svet ve, da je:

Nemčija s tolikšno vnemo podprla in še podprla in še podpira generala Franca samo zato,

Vrhovni poveljnik kitajske vojske maršal Cankajsek

da bi si v Španiji zagotovila čim več surovin za svojo industrijo; da je:

Italija hotela preko Španije čim bolj utrditi in razširiti svojo moč v Sredozemskem morju, si zagotoviti iz Španije cenen uvoz tega, kar potrebuje in lahko spravi v denar, pa tudi dober trg za svoj izvoz in trgovino.

Anglija je zašla v škripece; kajti s porastom italijanske pomorske sile je ogrožena angleška pot v Indijo, vir angleškega bogastva. Ta pot pelje skozi Gibraltar in po Sredozemskem morju. Ker pa Anglija za veliko vojno ni še dovolj obožena, se je rajši odločila za

prijateljstvo z Italijo

in je pripravljena priznati tudi Francov režim, če Italija popusti in da primerne garancije za to, da ne bo silila v angleški zelnik. To je jedro vseh pogajanj, razgovorov in prerokovanj, ki so jih zadnje čase polni vsi listi o italijansko-angleškem sporazumu, oziroma prijateljstvu.

Francija ima tudi svoje skrbi. Nemčija ima namreč 80% vsega svojega vojaštva na francoško-nemški meji. Da je prijateljsko sosodstvo v

senci tolikšnega orožja težavna reč, je razumljivo. Zato je tudi Francija voljna v Španiji precej odnehati, če Nemčija umakne del svojega vojaštva z zapadne meje in neha rogoviliti po Španiji. V tem primeru, zlasti če Nemčija in Italija zapustita španske Balearske otoke, ki sta jih zasedli zaradi »reda in miru« (!) je Francija pripravljena tudi na pogajanja z Nemčijo glede — nove razdelitve kolonij. To pa je ves čas po vojni poglavitna nemška zahteva in je zato tudi verjetno, da bo barantanje diplomatov imelo uspeh.

Rusija spričo položaja, ki je nastal na Daljnem vzhodu, in spričo svojih notranjih pretresov, ne more dosti drugega, kakor iskati najprimernejšo pot, po kateri bi se izvela na časten način iz tega krvavega evropskega vozla.

Japonski vojni minister Sugijama, eden glavnih podpihivalcev na vojno v severni Kitajski

Tako je torej verjetno, da v Španiji prelika kri tej državi sami ne bo prinesla nobenih posebnih vidnih in pomembnih uspehov. Na tisoče in stotisoče ljudi bo počivalo v grobu, na milijone in milijarde dobrin bo uničenih, povsod po državi bo zijalo strašno razdejanje, Španija bo tonila v dolgoveh in se dušila v obveznostih, ki jih sedaj obe stranki za dvomljivo pomoč priznavata tujim silam, narod sam pa bo strahovito trpel, ker bo moral pač znova garati, delati in dolga desetletja trpeti, preden bodo vsaj za silo zaceljene strahotne rane, ki jih Španiji še vedno zadaja bratomorna vojna.

To je pač strahoten nauk in opomin vsem zagovornikom in pristašem revolucije po širokem svetu.

Ruska uganka

V Rusiji še vedno vre. Bolj in bolj se človeku vriva misel, da skuša Stalin likvidirati komunistični režim in preiti v neke vrste diktatorskega carstva, ki sicer ne bo imelo kronanega cesarja, pač pa bo vsa oblast v rokah ene same osebe, namreč Stalina.

Maršal Vorosilov je podal ostavko kot predsednik v vrhovni vojaški komisiji za ureditev razmer v ruski vojski. Ta maršalov korak si mnogi razlagajo tako, da se komandant ruske armade ni mogel odločiti za skrajno strogi nastop proti Stalinovim nasprotnikom v ruskem oficirskem zboru, hkratu se pa tudi ni hotel zameriti Stalinu; zato se je rajši umaknil. V tej komisiji ga sedaj nadomestujeta generala Andrejev in Nikolajev.

»Čiščenje« se nadaljuje s polno paro. Zaprlj so 5 armijskih pa 12 divizijskih in brigadnih generalov, nad 100 polkovnikov in okrog 2000 drugih častnikov. Med retiranci so: poveljnik letalske kademije Pomorančev, poveljnik letalske policije Tribunov in več drugih vojniških osebnosti iz najvišjih vojaških krogov.

Pred kratkim so ustrelili tudi 9 pravoslav- nih duhovnikov, ki so bili obsojeni na smrt.

Na Daljnem vzhodu je Japon- ska uvedla čisto novo moralo. Brez vsake vojne napovedi so Japonci napadli Kitajce in se še vedno pogajajo — za mir! Slika nam kaže generala K u c u k i j a, poveljnika japonske vojne sile na zavojevanih kitajskih tleh.

Slika po »Jutrus«

Italija sta podprli generala Franca, Francija in Rusija ter do neke mere Anglija so bile bolj naklonjene madridski zakoniti vladi.

Rečeno je bilo, da se prvi (Italija in Nemčija) borita proti boljševizmu, druge tri velesile pa so proglašale, da se bore za demokracijo proti — fašizmu.

Tako smo dolgo poslušali vznešene besede na vseh straneh. Medtem pa, ko je v potokih tekla v Španiji kri, so se po diplomatskih mizah pletle vse drugačne niti, ki jim je končno prav

Ruska uganka postaja po takih vesteh vedno bolj zagonetna in zanesljivega odgovora nanjo danes pač menda nihče v Evropi ne ve.

Kriza romunske vlade

Splošno je razširjena domneva, da bo romunski ministrski predsednik Tatarescu 15. t. m. podal ostavko svoje vlade, ako se kralj Karol dotlej vrne v domovino.

Rešitev vladne krize pričakujejo potem v prvi polovici septembra. Nič se pa še ne ve, katera struja bo zmagala. Zeleti bi pač bilo, da prodre ona, ki brani politiko Male antante in njenih zapadnih zaveznikov. To je vsekakor v

Londonški odbor za nevmešavanje v španske homatije šteje med svoje člane tudi Majskega, zastopnika Rusije. Mož se smeje modrosti zapadnoevropskih političnih spletk.

interesu vsega Balkana, ki nikakor ne sme več postati žoga v rokah evropskih velesil, če nečemo doživeti hujših dni kakor so bila štiri leta krvave vojne.

Na Daljnem vzhodu

Položaj na Daljnem vzhodu se z vsakim dnem bolj poostruje. Iz Japonske prihajajo vesti, da bodo v kratkem odposlali 28 divizij vojaštva na kontinent. Princ Čičibu in njegova žena, ki se mudita v Evropi, sta bila pozvana, naj se takoj vrneta v Tokio. Obenem so se pričele tudi širiti vesti, da nameravajo Japonci doslej zasedeni kitajski pokrajini Šantung in Hopej priključiti Mandžuriji. Peking naj bi postal prestolnica povečane mandžurske države in cesar Puyi naj bi kot potomec zadnje kitajske dinastije zopet zasedel stari kitajski prestol.

V Tiencinu so se med tem razmere nekoliko uredile. Japonske oblasti so obnovile železniški, brzojavni in telefonski promet. Včeraj so pričeli voziti na progi Tiencin-Peking tudi že mednarodni vlaki, ki so jih posebej zahtevale angleške, francoske in italijanske diplomatske oblasti v posebni skupni noti, v kateri so se sklicevale na znano »boksarsko pogodbo«. V Hankovu se je položaj poslabšal. Oddelki oboroženih Kitajcev vedno bolj ogrožajo tamkajšnja japonsko koncesijo, ki jo tudi ojačena japonska posadka brani le še s težavo. Poleg tega se je pričel najhujši bojkoť vseh Japoncev.

V Šanghaj je med tem prispel japonski poslanik Kavagoja, ki se je sestal z nekaterimi uglednimi kitajskimi osebnostmi. Za sedaj še ni znano, kdaj bo odpotoval dalje v Nanking. Kitajski politični krogi še vedno ne kažejo nikakega razpoloženja za pogajanja z Japonci, ker pač nihče ne pričakuje, da se bodo Japonci umaknili nazaj za Veliki zid. Zato presojaajo skeptično Kavagojevo misijo.

Japonski vojaški krogi so izjavili, da bi sovražno zadržanje čet osrednje vlade ob železniški progi Peking-Suijang moglo imeti hude posledice. Kitajska vlada se ta hip nahaja v Nan-

kovu, japonske čete pa so zavzele Čangping, ki leži 6 milj od Pekinga.

Po verodostojnih vesteh iz tujih virov je zadnje dni prispelo v Tiencin približno 15.000 japonskih vojakov. Skupno je japonskih vojakov na severnem Kitajskem sedaj 45.000.

Bog in zgodovina

V Španiji je general Franco ustanovil novo stranko, ki se uradno imenuje »Phalange Española Tradicionalista de las Jons« in združuje karliste in falangiste.

Vodja stranke je general Franco, ki predstavlja najbolj absolutno oblast. Po statutih stranke je Franco odgovoren samo »Bogu in zgodovini«. Tudi svojega morebitnega naslednika si določa general Franco sam. General Franco je potemtakem absolutni gospodar nacionalistične Španije, njegov režim je stoođstotna diktatura.

Prvi nacionalni svet stranke bo v celoti imenoval general Franco sam. Vrhovni nacionalni svet stranke se sestane najmanj enkrat na leto, in sicer avtomatično vsakega 17. julija, na dan začetka španske državljanske vojne.

Prav lahko se zgodi, da bo nova stranka samo mlin na veter. Če pa je španski narod tako sprejemljiv za diktatorski bič, potem mu usode ne zavidamo.

Nov poguben čudež

Večkrat je že krožil po listih glas o takozvanih »smrtnih žarkih«. Zdaj jih imajo baje Angleži v krempljih.

V okviru angleškega oboroževanja uporabljajo namreč izum, ki naj baje prepreči vsak

Revolucija se spreminja v grobove.

Od zgoraj navzdol: Državni tožilec Kriľenko, general Petrovski, admiral Orlov, Natalija Satz in general Kaširin, sami boljševiški veljaki, ki bodo v kratkem postavljeni pred sodišče in bodo na to seveda omahnili — v grob. — Tak je resnični obraz vsake revolucije

vpad tuje sile na angleška tla. To so električni žarki, ki ubijajo na veliko daljavo in tako onemogočajo seveda tudi napade z morja in iz zraka.

Kakšni so ti žarki, nihče ne ve. Upajmo vsaj, da so samo posledica vročega poletja, ki razburja človeško domišljijo. Doslej se je namreč še vsak tak poguben čudež izkazal kot — fantazija. Če pa ga Angleži res imajo, potem bodo z njim lahko pokorili ves svet.

Dopisi

Iz cerkniške okolice

Vasi ob Cerkniškem presihajočem jezeru so letošnje leto občutno prizadete, ko radi vednega dežja zaliva voda obširno jezersko ravan. Parcele v jezeru dajo kmetom ob suhih letih veliko krme in stelje, ki se da dobro spraviti v denar.

Zitna letina v Notranjski se je obnesla tako slabo, da bo kmet moral tri četrt kruha kupiti, ako ga bo hotel jesti vsak dan. Pa ne samo kruh, tudi koruzo za žgance in močnik, mora Notranjski kmetško-delavski človek tri četrt kupiti, da grenko živi naprej.

Edino kar kmet proda, da dobi denar je gozd in vožnja lesa. Borba organiziranih voznikov je naletela pri podjetjih ob gluha ušesa. Opažati je kakor nikdar poprej, da tovorni avtomobili prevažajo rezan les z Loškega potoka in Loške doline na postajo Rakek.

Jesen je pred durmi, čas, ko bo od kmeta gospodarja zahteval plačilo (biro) duhovnik in cerkovnik, davčna uprava davke in doklade, zavarovalnica premijo, domači družinski člani obleko in obutev, ter razne druge neštete javne in zasebne dajatve tirjajo od kmeta plačilo.

Moreče skrbi prevladujejo kmetskega gospodarja, ko šolani »poklicani« gospodje naroda, nočejo delati za gospodarski dvig vasi, temveč jim je edino princip kmetu vcepiti politično strankarsko strast, navdušiti ga za verske in državne ideje vladajočih gospodov.

Kmetški fant

Kapla pri Št. Jurju ob Taboru

Pretečeni teden, dne 5. avgusta t. l. je tukaj umrl po kratki bolezni v častiljivi starosti 85 let splošno priljubljeni posestnik g. Jakob Dolinšek. Pokojnik je bil skrben gospodar in nad vse dober družinski oče. Vzgojil je 10 otrok v krščanskem, kmetskem in narodnem duhu, od katerih jih 6 še živi. Najmlajši sin je kapetan I. klase v Sarajevu. Bil je ustanovni član tukajšnje gasilske čete, svoječasnno pa tudi cerkveni

ključar pri Št. Jurju ob Taboru. Kmetški list ga je štel od početka za svojega stalnega in zvestega naročnika. Neomajno je stal v vrstah kmetskega gibanja in je vedno odločno zagovarjal naš program. — 28. julija t. l. je obhajal v krogu svoje družine 85. godovni dan. Zjutraj je šel še peš k sv. maši k Št. Jurju ob Taboru ne sluteč, da je to njegova zadnja pot, ki jo je tolikokrat premeril. Na godovanju je bil ves čas izredno razpoložen in je izrazil željo, da bi še dočakal dve leti, ko bi obhajal biserno poroko s svojo soprogo, hčerkami in sinovi, od katerih bi ena obhajala 30letnico, druga 20letnico, tretja 15letnico in četrti 10letnico poroke. Žal, smrt mu je njegove želje in načrte neusmiljeno pretrgala. — Pokojniku želimo miren počitek v rodni zemlji, žalujočim svojcem pa izrekamo naše odkrito sožalje!

A. Š.

Šmartno pri Litiji

V nedeljo 15. avgusta priredimo tekmo koscev in tekmo mladih koscev v prijazni vasi Bregu na travniku tovariša Jožeta Potokarja. Na to prireditev lepo vabimo tov. društva iz belega Zasavja. Povorka se prične ob 2. pop. z godbo iz Šmartna skozi Litijo na Breg, kjer bo kmetsko mladinsko zborovanje, nato pa tekma koscev in ljudska veselica.

Zapoge

Kakor da bi nas več ne bilo med živimi, tako molčimo. No, saj novic nismo imeli posebnih, zato smo bili tiho, drugače pa je življenje pri nas živahno. Po vseh mogočih časopisih bremo o strašnih ujmah, ki so prizadele naše kmete. Mi se pa na srečo moramo zahvaliti — saj to je naša dolžnost — Vsemogočnemu, da nas je milostno varoval in ga prositi, da nas tudi v bodoče enako varuje pred hudo uro, saj imamo naš kmetski ajdov kruh še pod milim nebom, ki je vsaki čas izpostavljen hudi uri. Z letino smo razmeroma zadovoljni, posebno bogati blagoslov nam obeta sadno drevje, zato je zeleti, da se ga ob ugodni priliki konservira na vse mogoče načine za poznejše morda slabše čase. Živimo v času raznih tekem in jubilejev, tako je tudi za našo vas prišel čas po-

membnih dni, katere obhajamo v nedeljo, dne 15. avgusta t. l. Ta dan namreč obhaja naša vas 200letni jubilej posvečenja cerkve. Svečane cerkvene slavnosti sedaj ob času velikega dela ne bo, pač pa se ista preloži na jesenski čas. Isti dan obhaja naša prostovoljna gas. četa svoj 10letni jubilej obstoja, katerega počastimo s prireditvijo velike javne tombole ob 3. pop. Na tomboli se bo igralo za lepe in bogate dobitke, kakor: opravo, moško kolo itd. Vabimo okoličane ter vse prijatelje gasilcev in poštene zabave, da prihitite v nedeljo, 15. avgusta v Zapoge, kjer se boste pošteno zabavali!

Kmetska mladina

Kmetski praznik v Prekmurju

V nedeljo 1. avgusta je bila v Černelavcih tekma koscev, prvi kulturni kmetski praznik te vrste v Prekmurju. Priredilo ga je Društvo kmetskih fantov in deklet. Bila je nepričakovano lepa manifestacija kmetske misli in sloge kmetske mladine.

Na Zibrikovem travniku tik Radgonske ceste se je popoldne zbrala velika množica ljudi, kljub temu, da se je obetal dež. Trinajst zastavic je delilo travnik v trinajst enakih delov. Vsak zaznamovan s svojo številko. Pred tekmo so govorniki zbranim množicam očrtali pomen današnjega praznika in Društvo kmetskih fantov in deklet sploh. Poudarjali so potrebo kmetske mladine po izobrazbi, po slogi. Tu so stali premnogi očelje in matere ter svetlih oči poslušali jurista Kovača, ki jim je govoril o »kufrih«, ki jih njih nedorasle hčere vlačijo po fronti življenja, po Franciji in Nemčiji, kakor so te iste »kufre« nekoč vlačili njih očelje po Galiciji in drugih frontah.

Po govorih se pozornost ljudi zopet obrača na tistih trinajst, ki stoje pred svojimi številkami, s kosami v rokah. Na eni strani travnika je cesta, na drugi koruža. Na obeh straneh se gnetejo ljudje.

To je drhtenje in hotenje, to je odločna volja, priboriti kmetskemu delu priznanje. Kdor ni videl tekme, tega ne more razumeti, kdor pa jo je videl in doživel, ostane za vekomaj naš!

— Zdaj bomo sodili in pri Zibriku vam povemo rezultate! — kliče nekdo ljudem. Pri Zibriku naglo postavljajo mize, nosijo vino. Zelene zastavice s štiriperesno deteljo plapolajo v vetru. Ciganska godba že igra. Prvi pari se že vrtijo na škednju. Danes je kmetsko delo dobilo v Černelavcih priznanje, ki mu gre. Ljudem se iskrijo oči, ko posegajo po vinu in po dekliških pasovih, samozavestno pravijo danes te oči: Mi, ki orjemo in kosimo v potu svojega obraza za nas, za bodočnost, za ves svet.

Smartno pri Litiji

Naši fantje in dekleta, organizirani v Društvu kmetskih fantov in deklet, vabijo vse prijatelje kmetsko-mladinskega gibanja, da pridejo v nedeljo dne 15. avgusta t. l. v Smartno, kjer priredimo na čast kmetskemu delu tekmo v košnji združeno z veliko ljudsko veselico, na kateri bo vladala popolna prostost in pravo domače kmetsko razpoloženje! Za vse drugo je v polni meri preskrbljeno.

Tovariši, stari in mladi, možje, žene, fantje in dekleta, v nedeljo vsi v Smartno!

Kmetje, obrtniki in podjetniki delavci! Zahtevajte s vsakim gostinstiškim lokalom, kamor zahajate in dajte zaščito. «Kmetski list»!

Mlatič

Dve fronti

Ko hodim po svetu kot don Kihot in z božjo pomočjo preganjam raznovrstne lumparije, čistim nesnago in kidam gnoj s slovenske njive, našletim na marsikaj, kar celo mene začudi, ki sem vajen že vsega hudega in slabega.

Zloba in hudobija se je pri nas Slovincih že tako ukoreninila v teku zadnjih 40 let, da jo sploh težko razločiš od plemenitosti in dobrote. Hudič se je pri nas tako udomačil, da mu že povsod prižigajo sveče in ga časte in molijo kot boga.

Sploh ni več nekaterim jasno kaj je božje in kaj hudičevo.

Tako sem preteklo nedeljo hodil po Zasavju in se ustavil v Rajhenburgu, tam kjer menihi izdelujejo imenitno čokolado in še imenitnejše žganje ali likerje.

Jaz sem antialkoholist in zvest zaveznik generala svete vojske Janeza Kalana. Sicer je ta gospod našo vojsko zadnje čase hudo zanemaril in se je vrgel bolj na politično in časnikarsko polje in pobija po »Domoljubcu« »Samostojnežcu«, ki so odnesli v Beograd nad 10 milijard slovenskega denarja, postavili v tron centralizem, tisti ki deva ljudi iz kože in dere zdrave zobe, ali vseeno nas je ostalo v sveti vojski še nekaj, ki držimo na njena načela in obrajamo njene velike cilje. Tu pa tam se tudi kakega frakelna ne ustrašimo. Enkrat ni nobenkrat.

No in tako je cela reč prav dobro izpeljana. Vsak na svojem področju delamo po naših najboljših močeh. Eden pridiga treznost, drugi pa dela likerje. Eden dela Kristusovo, drugi pa hudičevo fronto. Vse fronte so zavzeli, pomislite, sami katoličani. Pripadniki iste vere in iste cerkve. Čudna reč. In težko sem ločil ta prave.

Pa sem stopil v Rajhenburgu na tabor slovenskih fantov. Tam sem hotel priti na jasno, kje je dobro in kje zlo, kje so verniki in kje everniki, in sem poslušal govornika, ki je takole besedoval: »Svet se zmirom bolj loči v dva tabora. Na eni strani kuje svojo fronto sam črni hudič, na drugi pa Kristus. Za Kristjane skoraj ni omahovanja, kam naj se nagne. Za nas velja edina Kristusova fronta. Bog živi.«

Deveti blagoc

Sveto pismo pozna samo 8 blagrov, od katerih je Slovincem najljubši tisti o ubogih na duhu, jaz sem pa našel še — devetega! Pa naj mi kdo reče, da nisem res kavelj!

Je namreč tako. Če človek dolgo mlati, mu pride marsikaj pod cep. Pa mi je kanilo nekaj, o, prav res!

Med delovnimi ljudmi so gotovo največji siromaki — vajenci. Tri, štiri leta garajo zastonj. »Učec se — pometati, pestovati, vlačiti vozičke in vozove pa »milostljivim« nositi cekarje s trga ter podobne obrtne in trgovske izurjenosti. Ko je pa »učne dobe« konec, jih gospodje gospodarji postavijo navadno na vse pretege izučene na — cesto.

Pri tem ni seveda nič čudnega, če takile fantiči zbole. Pobič med 14. in 18. letom je v najbujnejši rasti. Potreben bi bil močne in obilne hrane, pri nas ima pa predpisan — post. Zato kosi med našimi vajenci jetika. Ko sem po naključju našel v »tihem kotičku« nekega mojstra na uradno statistiko, me je kar spreletelo. Število jetičnih med vajenci gre v tisoče! In pri tem še pravimo, da imamo in poznamo neko socialno skrbstvo in narodno zdravje. Ti blede mladi jetičniki dajejo sijajno izpričevalo skrbstvu in zdravju!

Nak, zapik! Saj ni res tako hudo! Več organizacij in ustanov je že dolgo mislilo na mlade siromake in zbiralo potrebna sredstva za po-

moč. Nabralo se je že nekaj in — hop, so prišli »združenec« in pobrali, kar se je bilo nakapljalo. Prej jih ni bilo nikjer, danes na dan 9. avgusta so pa že poslali prvi transport bolnih vajencev na kmete, da se bodo zdravili.

Jetika je dolgotrajna bolezen, zato bo tudi zdravljenje trajalo »dolgo«, kar celih — 10 dni!

Zdaj naj še kdo reče, da ni pri nas lepota »Združenec« znajo in vsi uradi naj se gredo k njim učiti, pa bodo z menoj vred našli — deveti blagor, namreč »Blagor tistim, ki jih ima lahko vsaka šema za norca!«

Vrsta cerkvenih vlomov

Kam je zašla morala in kakšen je duh naše dobe, priča dolga vrsta cerkvenih vlomov, ki se ponavljajo dan za dnem po naših krajih. Tega pojava ni mogoče pripisati vzgoji ali hujskanju, ker ni nikogar v Sloveniji, ki bi svetoval komurkoli, naj znaša svojo nejevoljo nad cerkvami.

Pred kratkim so vlomilci zapored obiskali cerkve na Dobravi, v Štepanji vasi, na Černučah, na Ježici, v Kosezah in drugod po ljubljanski okolici.

Zdaj so razbojniki prenesli svoje delovanje na Gorenjsko. Videti je, da deluje prava razbojniška tolpa. Zadnjič so vlomili v Kranjski gori, kakor smo že poročali v zadnji številki. Kmalu za tem so vlomili v cerkev na Dovjem. Razmetali so hostije in cerkveno posodo. Iz zakristije so odnesli več prtov in cerkvene posode.

Ljudje so ogorčeni spričo takega početja, varnostni organi pa se na vse kriplje trudijo, da bi dobili zločince v pest. Vsem, ki delujejo za pravo vzgojo naroda, pa je tu odprta ledina, polna osata in kompave. Treba bi bilo mnogo naporenega dela in vztrajne volje, preden bo vse zamujeno popravljeno in izgubljeno odstranjeno!

Sprejem učencev v Drž. obrtno šolo za pletarstvo v Ptuj

Ta šola ima značaj nepopolne srednje šole z nižjim tečajnim izpitom. Naloga iste je, dajati učencem obojega spola poleg obče vzgoje teoretično in praktično strokovno izobrazbo v pletarstvu in vrbogojstvu in jih usposobiti za pletarske pomočnike. Slednjim pomaga po dovršeni učni dobi tudi do zaslužka, ako ne bi mogli izvrševati pletarstva na svojih domovih.

Na zavodu se poučujejo razen prekičnega pouka v pletarstvu tudi teoretski predmeti, kakor učni jezik, računstvo, kalkulacije, knjigovodstvo, strokovno risanje itd. Vse šolske potreščine prejemajo učenci na zavodu brezplačno. Učna doba traja tri šolska leta. Šolsko leto se prične 1. septembra. V I. razred se sprejemajo učenci obojega spola, ki so dovršili vsaj dva razreda srednje ali meščanske šole ali šest razredov osnovne šole in so stari najmanj 12 let. Prijave, kolkovane s kolkom din 10.— je poslati vključno do 3. septembra t. l. Vsebovati morajo krstni list, zadnje šolsko izpričevalo, izjavo staršev (varuha), s katero se zavezujejo, da bodo vzdrževali učenca za časa učne dobe in plačali vse stroške, ki bi nastali zaradi neopravičenega predčasnega izstopa, potrdilo davčne uprave o višini neposrednih davkov roditeljev.

Vsak prijaviteljec prejme pismeno rešitev o sprejemu. Pridnim, podpore potrebnim učencem se bo po možnosti preskrbela podpora za vzdrževanje.

Za podrobnejša pojasnila se je obrniti na upraviteljstvo šole.

× **Sanacija vinogradništva.** Kmetijsko ministrstvo je izdelalo načrt uredbe o sanaciji vinogradništva v vsej naši državi. Načrt uredbe so poslali vsem združenim in ostalim gospodarskim organizacijam, da povedo o njem svoje mnenje.

× **Najstarejši novinar Jugoslavije umrl.** Ondani jutraj je umrl v Subotici znani novinar Ivan Hubert, star 74 let. Bil je najstarejši poklicni novinar Jugoslavije, saj je celih 56 let opravljaj težko novinarsko delo. Začel je kot sotrudnik nemških listov v Budimpešti, pozneje je pa sodeloval pri madžarskih listih. Po osvobodjenju se je vrnil v Subotico, kjer je bil rojen in kjer se je posebno odlikoval na polju poglobitve stikov med Jugoslavijo in Madžarsko.

× **V enem dnevu 1560 tujcev v Splitu.** V nedeljo popoldne sta pripeljala dva posebna vlaka iz Prage v Split 1200 češkoslovaških letoviščarjev, ki so se večinoma takoj odpeljali v naše kraje Dalmacije. V nedeljo je prispelo v Split tudi 300 letoviščarjev iz Avstrije in 60 iz Madžarske.

× **Hčer je baje zastupil — za denar.** V Mariji Bistrici, ki je Hrvatoma podobno sloveča božja pot kakor pri nas Brezje, so jeli ljudje govoriti, da je pred dobrim mesecem ugleden trgovec in gostilničar Pavel Kukolja, bivši župan, zastupil svojo 12 let staro hčerko Štefeco, da bi

dobil zavarovalnino. Dekletce je nekega večera po večerji leglo k počitku. Nekaj časa je mala Štefiča ležala, potem je pa sedla in jela prepevati. Naenkrat se je pa zgrudila na tla in obležala mrtva. Sreski zdravnik v Zlataru je dobil čez tri dni anonimno prijavo, da je Kukolja sam umoril svojo hčerko. Oblasti sedaj preiskujejo, če je strašni umor resničen.

× **Velike konference pravoslavne duhovščine,** ki se je pred kratkim vršila v patriarhiji v Beogradu pod predsedstvom metropolita Dositeja, podpredsednika svetega sinoda, se je udeležilo okrog 1500 pravoslavnih svečnikov in menihov. Metropolit Dositej je obrazložil stališče pravoslavne cerkve do konkordata in dal duhovščini navodila za delo med narodom.

Živinski sejmi

Na zadnji mariborski živinski sejem so pripeljali 296 prašičev in svinj. Povprečne cene so bile za 5 do 6 tednov stare prasce 115 do 140 din, za 7 do 9 tednov stare 110 do 145, za 3 do 4 mesece stare 180 do 195, za 5 do 7 mesecev stare 250 do 360, za 8 do 10 mesecev stare 390 do 500 in za eno leto stare 710 do 800 din. Svinje so prodajali po 6 do 750 din za kg žive teže in po 9 do 11 din za kg mrtve teže.

Sejmi

15. avgusta: pri Sv. Barbari v Halozah, na Ptujski gori, v Trbovljah;
16. avgusta: v Sevnici, Vuzenici, Rakičanih, Kranju, Cerkljah, Dolenji vasi, Lescah, Mozirju, Ložu, Škofji Loki, Šmarju, Trebnjem, na Ptujski gori, v Vačah, Kalobju, Vel. Laščah, Oplotnici;
17. avgusta: v Metliki, Kamniku, Ormožu, Ptuj, Dolnji Lendavi, Kapelah pri Brežicah, Šmarju pri Jelšah;
18. avgusta: v Ljubljani, Tržiču, Brežicah, Celju, Ptuj, Hrastniku-Dolu, Trbovljah, Mariboru;
19. avgusta: v Črnomlju, na Vrhniki, v Šmihelu-Stopičah, Turnišču;
20. avgusta: v Blagovici, Stični, Mariboru, Ptuj;
21. avgusta: v Mokronogu, Domžalah, Kamniku, Ljubljani, Škofji Loki, Tržiču, Dokležovju.

Vrednost denarja

1 ameriški dolar	Din 43'40
1 nemška marka	Din 17'50
1 avstrijski šiling	Din 8'40
1 švicarski frank	Din 10'—
1 angleški funt	Din 215'20
1 češkoslovaška krona	Din 1'52
1 italijanska lira	Din 2'30

Tovarna kemičnih izdelkov v Hrastniku d. d.

Obratovališča: CELJE in HRASTNIK

izdeluje in prodaja sledeče vrste fosfatnih gnojil:

kostni superfosfat KMF 18/19% — rudninski superfosfat 16%, in 18% — fosfatno žindro 6/10/12%

Razen teh dobavlja tovarna:
kaliamonsuperfosfat (mešanico KAS)
kostno in apnenčevo moko

Nadalje ima stalno v zalogi:
kalijevo sol 40%, za gnojenje
čilski soliter 16%, za gnojenje

Vsa navedena gnojila se prodajajo po najnižjih dnevnih cenah.

Priporočamo zlasti fosfatno žindro, ki je najcenejše fosforno-kislo gnojilo.

VPRAŠANJA IN NAROČILA NA TOVARNO KEMIČNIH IZDELKOV V HRASTNIKU D. D.

V zalogi pri Kmetijski družbi v Ljubljani in njenih skladiščih.

Kmetijski hranilni in posojilni dom

reg. zadr. z neomejeno zavezo **v Ljubljani, Tavčarjeva ulica 1**

Telefon št. 28-47 Rač. pošf. hran. št. 14.257 Brzjavni: Kmetiskidom

Račun pri Narodni banki

Eskontuje menice

Daje kratko-
ročna posojila

Izvršuje
ostale denarne posle

Zaupajte denar domačemu zavodu!

NOVE VLOGE
vsak čas razpoložljive obrestuje
po 4%
vloge proti odpovedi — 5%
Za vse vloge nudi popolno varnost
Otvorja tekoče račune

TISKOVINE

vseh vrst: trgovske, uradne, reklamne, časopise, knjige, večbarvni tisk hitro in poceni!

TISKARNA MERKUR

LJUBLJANA, GREGORČIČEVA ULICA 23
TELEFON ŠTEV. 25-52

EKONOM

F. Z. Z. O. Z.

v Ljubljani, Kolodvorska ulica 7
(v lastni hiši) Telefon interurban 25-06

Dobavlja vse deželne pridelke, kakor: pšenico, rž, ječmen, oves, koruzo, ajdo itd. Mlevske izdelke: pšenični zdrob, pšenično moko, rženo moko, ajdovo moko, koruzno moko, koruzni zdrob, pšenično in koruzno krmilno moko, pšenične otrobe, ješprenj, kaša. Poljske pridelke: krompir, fižol, zelje, sadje, seno in slamo. Stalna zaloga vseh umetnih gnojil (rud. superfosfata, kalijeve soli, Tomasove žindre, nitrofoskala, apnenega dušika, čilskega solitra itd.), cementa in drugo glavno zastopstvo za Slovenijo opekarske slovače, Karlovac, za vse vrste zidne in strešne opeke.